

12. pešpolka se je nadvojvoda z vso gorečnostjo poprijel vojaštva. Posebno se je zanimal za topničarske znanosti. Dne 11. oktobra 1845. je vstopil v nemški križarski red, leta 1846. je postal njegov koadjutor in dne 29. aprila 1847., v dan pred smrtjo slavnega očeta je postal generalni major in prevzel poveljništvo topničarske brigade na Dunaji.

Udeležil se je vojske 1848. in 1849. l. in se je odlikoval v bojih pri Sancti Lucii, Mantui in Malgheri. Nadvojvoda je po bitvi pri Novari junaškemu generalu Radeckemu izročil od cesarja podeljen mu red zlatega runa. V vstaji 1848. leta je bil nadvojvoda ranjen na roki. Pri nastopu sedanjega cesarja je nadvojvoda imel nalog ta nastop naznaniti ruski vladi. V oktobru 1849. leta je bil imenovan sekcijem načelnikom tedanjega generalnega topničarskega ravnateljstva. Na tem svojem mestu je pridno popolnjeval svoje bogato znanje. Leta 1853. je bil imenovan podmaršalom in predsednikom posvetovanj sekcijem načelnikov tedanjega glavnega vojnega poveljništva, dne 10. sept. 1854. je bil imenovan imejteljem 6. topničarskega polka in leto pozneje načelnikom višjega vojnega poveljništva.

V vojski 1859. leta je nadvojvoda Viljem posloval kot poljski topničarski ravnatelj in je bil za požrtovalno postopanje svoje odlikovan z vojaškim zaslužnim križem.

Ko se je višje vojno poveljništvo preosnovalo v vojno ministerstvo je nadvojvoda odložil njega načelstvo in postal topničarski ravnatelj v Italiji. Leta 1862. je nadvojvoda bil imenovan guvernerjem zvezne trdnjave Moguncije, sledeče leto pa velikim križanikom nemškega reda in 1864. leta imejteljem 4. pešpolka in generalnim topničarskim nadzornikom.

Leta 1866. je bil nadvojvoda na severnem bojišči. Po nesrečni bitvi pri Kraljevem gradcu je nadvojvoda z velikim pogumom in izurjenostjo olajševal umikanje vojne zadržujoč Pruse s topničarstvom in tako krijoč avstrijsko vojno. Nadvojvoda je bil tedaj v boji ranjen, ali je vendar vodil dalje topničarstvo. Zaradi tedanjega pogumnega delovanja bil je odlikovan z velikim križem Leopoldovega reda z vojno dekoracijo.

Ko se je potem preustrojila vojna in je nadvojvoda v tem že bil imenovan za feldcajgmajstra, bil je imenovan poveljnikom deželne brambe, hkratu je pa ostal še vedno generalni topničarski nadzornik. Za organizacijo deželne brambe si je pridobil mnogo zaslug. Da bi se mogel baviti samo s priljubljenim topničarstvom je prosil 1872. leta, da so mu odvzeli višje poveljništvo deželne brambe.

Nadvojvoda je na to odšel k večjim vajam v Rusijo, kjer so poskušali nove topove. Nadvojvoda se je jako zanimal za te poskuse. Povrnivši se je nauduševal avstrijske topničarske tehnike, da naj tudi pri nas delajo poskuse, kako bi se dali zboljšati topovi. Vspeh teh poskusov in študij so bili Uhacijevi topovi, ki se morejo gotovo mej najboljše prištevati. Z veliko odločnostjo in marljivostjo je nadvojvoda pospeševal novo oboroženje topničarjev.

Nemški red je pod njegovim vodstvom se zopet razcvetel in se preosnoval. Prevzel je mej drugim obvezanost svobodne sanitetne službe ob vojski.

Malokaterem bode morda znano, da je nadvojvoda bil dober glasbenik in poznavatelj glasbe. Dobro je igral na pijano in je zlasti ob zimskih večerih, ko so se zbrali visoka gospoda pri njegovem bratu nadvojvodi Albrehtu, rad katero zaigral in pri tem sta navadno pela z nadvojvodo Evgenom, kateri ima jako lep baritonski glas. V navadnem življenji bil je nadvojvoda jako priprost in priljuden. Častniki so ga povsod ljubili zaradi njegove prijaznosti. Kako priljubljen je bil nadvojvoda pri avstrijskih narodih, pač najbolje dokazujejo mnogobrojni dokazi sožalja. Slovenci, vedno zvesti cesarski rodbini in Avstriji se seveda pridružujemo v sožalji drugim avstrijskim narodom. Ta žalosten dogodek je zopet pokazal, kako tesne so vezi mej vladarsko rodbino in narodi v našem slavnem cesarstvu, kar je pač najboljše jamstvo za slavno prihodnost habsburške države.

Politiški oddelek.

Ogerske razmere.

Ogerska državna polovica ima v naši državi silen vpliv na politiko vse države, če tudi donša mnogo manj k skupnim državnim stroškom nego v državnem zboru zastopana kraljestva in dežele. Tako sta Ogra dva skupna državna ministra. Politiko v ogerski državni polovici pa odločujejo samo Madjari in tako ta azijski rod odločuje osodo naše države, kacih 5 milijonov Madjarov zapove-

duje 35 milijonov drugih narodnostij. Očividno je, da je to čisto nenaravno.

Da je temu tako, je več vzrokov. Naša državna polovica vsled narodnih preprirov ne more pokazati vse svoje moči proti Madjarom. Madjari so se pa pobotali s Hrvati, druge narodnosti pa s suravo silo odrinili in sedaj lahko gospodujejo sami.

Na prvi pogled se bode pač marsikomu zdelo čudno, kako je bilo mogoče tako potlačiti Slovake, Rumune, Rusine in Srbe, če pa razmere dobro premislimo, se temu ne čudimo. Nekoliko je kriva slovanska mehka nprav. Madjar je odločen in brezoziren in je zatorej lahko obvladal Slo-

vane. Veliko vlogo pa igra plemstvo. Vse ogersko plemstvo skoro brez vse izjeme se pa čuti za madjarsko. Baš v plemstvu se je kazala velika madjarska moč. Volilni red je zlasti na Sedmograškem jako krivičen. Rumuni po tem volilnim redu ne morejo spraviti dosti poslancev v državni zbor.

Mnogo seveda je pa krivo to, da so nemadjarske narodnosti na Ogorskem nastopile pasivno politiko. Posebno Rumuni so se nadejali, da bodo s pasivno politiko zopet si pridobili stare pravice Sedmograške. Pasivna politika narod politično le slabi, to smo videli na Češkem, kjer so leta 1879. bili češki zastopniki prisiljeni po okoliščinah vstopiti v državni zbor. Pasivna politika je pa na Ogorskem še slabše vplivala, ker se nemadjarske narodnosti niso udeleževale niti volitev in so se tako odvajale političnih bojov. Poleg tega mej nemadjarskimi narodnostmi ni bilo nobene jedinosti.

Vse kaže, da se pa vendar tudi na Ogorskem bliža nekak prevrat. Rumunska spomenica ni bila sicer prišla na mesto, kamor je bila namenjena, ali vendar ne bode ostala brez posledic. Res je, da so obsodili zaradi te spomenice rumunske domoljube, ali njene vsebine pa s tem le ne morejo ovreči. Svet je izvedel, kako Madjari grdo ravnajo z Rumuni in Slovani, in to je že nekaj vredno.

Pravda proti Rumunom je le potrdila, da se res tako Nemadjari pritiskajo, kakor spomenica trdi. Izvedeli so tudi pravi položaj višji odločilni krogi, katerim mora biti blaginja vseh narodov na srci. Tudi spomenice rumunskih dijakov so mnogo pripomogle, da se je svet prav poučil o razmerah onostran Litve. Madjarski šovinizem je pa tudi že večkrat prestopil svoje meje. Dogodki, kakeršni so bili ob Kossuthovi smrti ne morejo ostati brez vseh posledic. Res, da precej se stvari ne premene, ali prišlo bode počasi in to tem bolj gotovo.

Posebno so pa proticerkvene predloge precej očistile politični zrak. Pred vsem so velik del plemstva od-tujile vladi. Pri nekaterih predlogah namreč ne gre le za cerkvene koristi, temveč za koristi plemstva in to je stvar, ki je konservativne plemenitaše spravila iz ravnodušnosti. Kdo bi se pred par leti to misliti mogel, da se bode kak visok ogerski plemenitaš izrekel za sodelovanje z nemadjarskimi narodnostmi, da bode priznaval njih pravice in jih celo zagovarjal. To je že storil grof Zichy in on s svojim mnenjem ni več osamljen.

Nemadjarske narodnosti je tudi proticerkvena politika jela vzbujati. Videli smo gibanje, kakeršnega še ni bilo nikdar poprej mej Srbi, Slovaki in Rumuni. V vseh teh narodnostih je postalo živo prepričanje, da te cerkvene predloge so naperjene proti njim. Posebno veselo je, da so se pri tem zbližali katoliški, pravoslavni in protestantski Slovani in Rumuni, da se je nakrat premostil propad, ki jih je poprej ločil. Baš to versko različje je poprej mnogo oviralo skupno delovanje in Madjari so pa tudi znali to nasprotje buditi. Sedaj so pa vsi Nemadjari prišli do prepričanja, komu koristi, ako si zaradi različnosti vere nasprotujejo mej seboj, da od tega nima ko-

risti nobena cerkev, temveč le Madjari in židje. Večina teh verskih preprirov so zasejali zlasti mej Slovane le slovanski nasprotniki, da potem ložje gospodarijo. Koliko bi bilo drugače, da v naši državi ni nasprotja mej Srbi in Hrvati, mej Poljaki in Rusini. Nemci bi že davno ne gospodovali tu stran, in Madjari najbrž ne onostran Litve.

Sploh pa v višjih krogih na Dunaji že premišljujejo, kako bi naredili konec madjarski prevzetnosti. To smo jasno videli ob poslednji ministerski krizi. Tedaj ni šlo za civilni zakon, temveč za vse kaj drugega. Poskusil se je bil narediti konec madjarski krivičnosti. Ne da bi bil kdo vedel kako in kaj, prišel je bil na površje Khuen-Hedervary. Vse je bilo pripravljeno. Tisti, ki so ga bili poklicali, so vedeli, da se v cerkveni politiki vjema z Wekerlom, ali pričakovali so, da bode sedanji hrvatski ban, ako pride na krmilo ogerski vladi, stopil na prste madjarskemu šovinizmu in tudi drugim ogerskim narodnostim pripomogel do večje veljave. Madjari so hitro spoznali, zakaj se gre, in so Hhuen-Hedervaryjevo ministerstvo preprečili. S tem so pa prevrat stvari le za nekaj časa zavlekli, nikakor ga pa niso za zmiraj preprečili.

Preganjanje nemadjarskih narodnostij je mej drugim imelo tudi to veselo posledico, da so se začele nemadjarske narodnosti približevati. Bila so mej njih vodjami že razna posvetovanja. Občevanje mej temi narodnostmi je vedno živahnejše.

Vse to s stvari, katerih se gospodje že boje v Budimpešti. Le tako moremo tolmačiti, da je minister notranjih stvari potoval po Sedmograškem in prigovarjal Rumune, da se oklenejo vladne stranke ter je jim za to marsikaj obetal. Vlada v Budimpešti čuti, da se jej majo tla pod nogami, za to pa išče sprave z Rumuni. Mej drugim je minister obetal jim pravičnejši volilni red.

Minister je mislil, da bodo Rumuni ga z veseljem pozdravljali in da bode mej njimi se dala osnovati neka vladna stranka. S tem bi Madjari si podaljšali svoje gospodstvo. Da pridobe Rumune na svojo stran, potem bi ložje zatirali Slovane. Minister je baš s svojim potovanjem na Sedmograško hotel narediti razkol mej nemadjarskimi narodnostmi. Kakor se kaže, se je pa minister jako motil. Rumuni mu ne gredo na led, ker dobro vedo, da jih Madjari iščejo le zaradi tega, ker preti nevarnost njih gospodstvu. Rumuni pa nimajo nobenega povoda podaljšati Madjarom njih gospodstva in zatorej ministra gledajo z veliko nezaupnostjo. Rumunski listi pa pišejo, da večje zaupanje pa ima od njih pričakovati grof Zichy, ako pride na Sedmograško. Ogorskim konservativcem je sedaj le treba prijeti roko, katero jim ponujajo nemadjarske narodnosti. Upamo, da to store in tako pripomorejo, da poprej pade sedanji sistem. Glavna stvar je pa, da nemadjarske narodnosti ostanejo jedine, ker s tem bodo dosegle, da se bodo jemale v poštev v tistih krogih, kateri imajo interese, da se naredi konec madjarskemu šovinizmu. Na videz so dandanes madjarski liberalci mo

gočni, ali kdo ve, kaj bodo že v par letih. Kako mo-
gočni so bili nemški liberalci še 1876. leta in 1879. je
bil konec njih slave.

Politični pregled.

Ulični napisi. — Glasilo ministerstva vnanjih stvari
si vsvoja ljubljanskemu in praškemu mestnemu zastopu dajati
svete zaradi uličnih napisov. „Politik“ temu vladnemu listu
prav umestno svetuje, da naj se s svojimi sveti le obrne do
onih nemških mest, kjer so znatne nenemške manjšine, a do-
sedaj nečejo o dvojezičnih napisih ničesa slišati. Želeti je pač,
da bi ta list si vtisnil v srce svete praškega lista.

Nemadbarske narodnosti ne kažejo nobenega zaupanja
v sedanjo ogersko vlado. Vsi njih časopisi pišejo, da ogerska
vlada nima volje ozirati se na nemadbarske narodnosti. Sicer
se pa vlada tudi nanje ozirati ne more, ker je popolnoma od-
visna od madbarskega šovinizma in židovstva. Nemadbarske
narodnosti nimajo ničesa pričakovati, dokler se ne premeni se-
danja sistema.

Poljska gimnazija v Tešenu. — Poljaki mislijo v
Tešenu v Šleziji osnovati poljsko gimnazijo. Dotični odbor ima
dosedaj nabranih že 40.000 gld. Drugo leto se že začne gra-
jenje dotičnega poslopja. To bo druga slovanska gimnazija
v Šleziji. V Opavi ima namreč češka šolska Matica svojo gim-
nazijo. Slovanski poslanci se bodo gotovo poganjali, da se vz-
meta ta dva zavoda v državno oskrb.

Obsojeni Rumuni. — Drž pravdnštvo je obsojene
Rumune ukazalo zapreti. Dr. Ratiu-a in Corilatu-a so odpe-
ljali žandarji v zapor. Obsojeni Rumuni ne mislijo vložiti
prošnje za pomiloščenje.

Češki katoliški shod se je vršil v ponedeljek v Brnu
na Moravskem. Zbralo se je pa le kacic 1000 udeležencev.
Nekoliko več udeležencev bi bilo, da od veleposestnikov ni skušalo
izkoristiti katoliški shod za koalicijo, kar se pa ni posrečilo.
Posebno važnosti ta shod nima, ker na Moravskem slovanski
narod je le na strani Mlado- ali Staročehov. Nemci so pa v
liberalnem taboru. Nobena stranka, ki pa ne stoji odločno na
narodnem stališču nima upanja, da bi vspela na Moravskem.

Rusini baje mislijo v posebni spomenici sporočiti svoje
želje cesarju, ko pride v Galicijo. V ta namen se skliče shod
rusinskih zaupnikov v Levov, da sestavi to spomenico.

Vatikan. — Iz Rima se poroča, da je rumunski po-
slanik Lahovary imel razgovor s papežem Leonom XIII. Papež
je rekel, da mu od vseh stranij prihajajo prošnje, da naj bi
povzdignil svoj glas za svetovni mir. Dosedaj te inicijative ni
mogel sprejeti zaradi raznovrstnih zaprek, posebno Francoska
ni hotela ničesar o tem čuti. Navzlic temu se je pa sedaj od-
ločil, da se zavzame za vprašanje o svetovnem miru; v to
svrhu sestavlja okrožnico o razoroženji. Okrožnica izide čez
četrt leta. Če tudi se naenkrat ne more pričakovati praktičnih
posledic okrožnice, je vendar gotovo, da bo vpliv papeštva
močno deloval za svetovni mir.

Bolgarija. — O vnanji politiki, katero misli tirati sedaj
Bolgarija po padci Stambulova, pisalo se je že prav mnogo.
Od ene strani se je zatrjevalo, da vnanja politika Bolgarske
ostane stara, da Bolgarija ne preneha biti prijateljica trozveze,
osobito Avstrije, z druge strani se je pa zopet reklo, da bo
Bolgarija gledala, da se Rusiji prikupi in isto za se pridobi.
To slednjo domnevanje potrjujejo celo nekateri avstro-ogerski
listi, ki poročajo o nezadovoljnosti avstro-ogerskega vnanjega
ministerstva glede prevrata v Bolgariji v korist Rusiji. Po za-
gotovilu teh listov hoče namreč Bolgarija prijateljstvo z Ru-
sijo. Pokazalo se bo, če je to domnevanje avstro-ogerskega
vnanjega ministerstva opravičeno. Naravno sicer je, če Bolga-

rija v namen potrditve kneza želi prijaznosti od strani Rusije,
a malo neverjetno je pa tudi, da bi Bolgarija hotela se za-
meriti dosedaj prijateljski trozvezi.

Francija. — Zbornica je vsprejela z veliko večino
zakon zoper anarhiste, kakor ga je predložila vlada. K zakonu
predlagali so se razni popravki, dostavki in popolnila, toda
vsi so bili zavrženi. Karakterističen za francoske razmere je
pred vsem dostavek poslanca Jaures-a, ki je predlagal, da naj
se po zakonu zoper anarhiste postopa tudi proti ministrom in
poslancem, če so svoj položaj izkoriščali za sleparska financi-
jerna podjetja. Ta svoj predlog je Jaures dobro utemeljil.
Predlog je bil sicer odklonjen z neznatno večino, a če se po-
misli, koliko sleparij so doprinesli že razni državni dostojan-
stveniki, kakor pri panamski aferi in drugih javnih škandalih
bi morebiti res ne bil škodil ta Jauresov dostavek v prilog
poštenosti in pravičnosti v opravljanji služb od strani raznih
francoskih državnikov.

Azija. — Boj mej Japonsko in Kitajsko zaradi Koreje
ni sicer še oficijelno napovedan, a v resnici se je že pričel.
Početek spopadu je bil, da je neka japonska ladija napala
neko trgovsko kineško ladijo in isto utopila z blagom in
moštvo vred. Bilo je tudi že več drugih rabuk mej japon-
skimi, kineškimi in korejskimi vojaki. Poroča se tudi, da so
Japonci vjeli korejskega kralja. Spor mej Kino in Japanom
je pred vsem važen zaradi tega, ker sta pri celi stvari pri-
zadeji Rusija in Anglija, ki obe hočeta varovati svoje interese
na vzhodu. Če pa, te dve velevalsti prideta do resnega raz-
pora na vzhodu, bo to močno vplivalo na evropski mir. — V
celo zadevo se vmešava tudi ameriška vlada, ki je poslala na
Korejo svoje ladije, sicer z motivacijo, da preskrbi varstvo
svojim podložnikom, a ima v resnici povsem druge namene.
Očitno je, da postane lahko zamotano korejsko vprašanje, oso-
depolno celo za svetovni mir.



Obrtnija.

Lesen strop iz l. 1638. v Kranji.

(Po izvestji obrtnih strokovnih šol.)

Lani smo priobčili zanimiva, z intarzijami okrašena
vrata, ki se nahajajo v tako zvani „hiši mejnih grofov“
v Kranji (Glavni trg št. 2.). Soba, katero lepšajo ome-
njena vrata, ima tudi krasen lesen strop, ki je narisan v
prilogi tega letnega poročila.

Strop je s podolžnim tramom razdeljen na dve po-
lovici, a vsaka polovica kaže bogato razvrščena in s pro-
fili obrobljena polja. Vsi profili na stropu, kakor tudi na
tramu, se odlikujejo s plemenitimi in vplivnimi črtami.
Strop je iz orehovega lesa, a je na debelo prevlečen z
rjavo oljnato barvo, tako da se prvotni značaj stropa
nikjer ne pokaže. Morebiti bivajo sredi posamičnih polj
intarzije, česar pa ni bilo mogoče dognati, ker bi se bila
sicer morala ostrgati oljnata skorja. Kakor pri vratih bi
bilo tudi pri stropu jako hvaležno delo, ko bi se prevlaka
z umno roko odstranila ter obema izdelkoma povrnil pr-
votni ton orehovega lesa.

Vrata in strop se nahajata v hiši, v kateri ne sta-
nuje lastnik sam, ampak najemniki. (Sedanji najemnik
stanovanja, gosp. Ferd. Pollak, je tudi letos drage volje
prepustil dotično sobo učencem v proučevanje. Za to mu
na tem mestu izrekamo srčno zahvalo.) Lahko se